

Toros Sarian: Ermeniler Ne İçin Mücadele Etti, Kürtler Ne İçin Mücadele Ediyor?

Posted on 14/11/2015

Diasporadaki veya Ermenistan Cumhuriyetindeki Ermeniler için Türkiye'deki gelişmeler esas olarak iki nedenden ilginçtir: Birincisi, 1915/16 soykırımının kabul edilmesi sorunu, ikincisi iki devlet arasındaki ilişkilerin normalleşmesi söz konusudur. Genel olarak diasporadaki Ermeniler, Türkiye'deki politika ve toplum hakkında çok kısıtlı bilgilere sahiptir. Bunun asıl nedenlerinden biri kuşkusuz, onların cogunun Türkçeyi bilmemeleri ve Türkiye'deki gelişmeler hakkında bilgilenecek konumda olmamalarıdır. Ortak bir dilin olmadığı yerde, bir iletişimin, bir diyalogun olması pek zordur. Bu durum, halklar arasında güvensizlik ve düşmanlık yaratmaya çalışan milliyetçi güçlerin işlerini kolaylaştırmaktadır.

Türkiye'deki Ermenilerin çoğu Türkiye'deki siyasi sorunları ve koşulları az çok bilmektedirler. Türkiye dışında yaşayan Ermeniler için en önemli sorun, soykırımın tanınmasıdır. Fakat yaşayan 20 milyon Kürdün varlığını bile daha düne kadar inkâr eden Türkiye'nin, öldürülmüş 1,5 milyon Ermeni'yi tanınması düşünülebilir mi? Türk devlet politikasının karakteristiği, gerçeklerin ve olguların inkârıdır: Kürtlerin varlığı inkâr edilir; aynı zamanda Ermenilere yapılan soykırım da. Aynı zamanda kendi resmi "gerçekliği" de yaratılır. 21. Yüzyılda Türkiye çoktan bir anakronik vakadır, fakat görünen o ki, bu oradaki egemenlerin umurunda değildir.

Hasan R. Tankut 1961'de Türkiye'nin doğu illerindeki durumu inceledikten sonra çok dikkat çekici bir tespitte bulunur: *"Dünün Ermeni sorunu, bugün Kürt sorunu olarak diriliyor"*. Ermeni sorunu, ağırlıklı olarak Osmanlı İmparatorluğunun doğu illerinde yaşayan Ermeniler 19. yüzyılın ortasından itibaren ulusal ve feodal baskıya karşı direniş gösterdikleri için ortaya çıktı. Ama resmi Türk tarih yazımının Ermenilerin Osmanlı İmparatorluğunu bölmek

istedikleri iddiası, gerçeklere uymamaktadır. En büyük ve en etkili Ermeni Partisi olan Ermeni Devrimci Fedarasyonu (Taşnaksutyun), soykırımdan önce hiçbir zaman bağımsız bir Ermenistan için mücadele etmemiştir. Anayasanın yeniden uygulanması mücadelesinde Genç Türk hareketini desteklemiş ve “1908 Genç Türk Devrimini” selamlamıştır. 20. yüzyıl başlangıcında tanınmış bir Taşnak politikacı ve “Kürt Ulusal Hareketleri ve Ermeni-Kürt ilişkileri” kitabının yazarı Sasun’lu Garo Sasuni (1880-1977), kitabında Taşnak Partisinin “1908 devriminden” sonraki esas talebini şöyle ifade eder:

“Ermeni yönetici siyasi akımı olan Taşnak Partisi, o dönemin gerçek ihtiyaçlarını göz önüne alarak, Osmanlı devlet idarecileri, İttihat Terakkicilerle bir anlaşma yaptı. Bu anlaşmanın amacı şuydu: 1. Meşrutiyeti her türlü gerici güçlere karşı korumak. 2. Ermeni vilayetlerinde en önemli sorun olan toprak sorununa bir çözüm yolu bulmak. 3. Ermeni vilayetlerin için yöresel geniş bir özerk idareyi kurmak”.

Ermenilerin bu minimal ve tamamen haklı beklentileri karşılanmadı. Onun yerine hükümetteki İttihat ve Terakki Partisi, imparatorluğu Türkleştirme politikası izledi. I. Dünya Savaşı sırasında “Ermeni sorununu” bir soykırımla “çözmek” için fırsatı değerlendirdi. O zamanin ermenilerin en önemli siyasi Gücü olan Taşnak Partisi ne İttihatçıların gerçek niyetimi anladı, ne de bu imha politikasına karşı direnecek örgütsel hazırlığa sahipti: “1908 Devrimi”nden sonra Batı-Ermenistan kırsalındaki partizan birliklerini dağıtmıştı; çünkü anayasanın yürürlüğe konmasıyla Ermenilerin haklarını politik araçlarla kabul ettirmenin temelini yaratıldığını varsayıyordu. Genç Türk “devrimcilerin” sözlerine güvenmenin, Ermeniler için ölümcül sonuçlarıyla politik bir hata olduğu kanıtlandı. “Ermeni sorunu” çözülmüş görünüyordu, ama Kemalist ulusal hareketin daha başlangıç evresinde belli oldu ki, bir başka sorun öne çıkacaktı: “Kürt sorunu”.

“1908 Genç Türk devriminden” beri egemenler, her türlü yöntemle etnik ve dinsel bakımdan homojen bir devlet kurmaya çalışmışlardır. 1923’den sonra ne kadro bakımından ne de politik-ideolojik bakımdan İttihatçılardan bir kopuş olmuştur. Kemalist ulusal hareketin

kadroları ittihatçılardı. İktidar yeniden I. Dünya Savaşı sırasındaki imha ve sürgün politikasının sorumlularının elindeydi. Bugüne kadar da İttihatçılar tarafından geliştirilen bu politikadan bir kopuş olmamıştır.

Koçgiri direnişinden bugüne kadar “Kürt sorununun” tarihi açıkça göstermektedir ki, egemenlerin “Kürt sorunu” da şiddet yoluyla “çözme” çabalarının tümü başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Genç Türk kadrolar tarafından kurulan cumhuriyet, Kürtlerin direnişlerini bastırırken çoğu kez tıpkı 1915/16’da Ermenilere karşı yapılanları tekrarladı. 1937/38’de Dersim’de işlenen suçların ayırt edici özelliklerinden ancak tek bir sonuç çıkmaktadır: Bu, 1948 Soykırım Suçunun Engellenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesine göre bir soykırımdır. Türk tarafı, bu sözleşmenin geçmişe yönelik olarak uygulanamayacağını ileri sürmektedir. Avrupa’da Yahudilere karşı işlenen suç, 1948 BM Sözleşmesinden önce olduğu için soykırım olarak değerlendirilemez mi?

AKP Hükümeti, ustalıklı biçimde sanki bir “açılım” yapmakta kararlıymış izlenimi uyandırdı. Temmuz 2009’da bir “Kürt Açılımı” ilan ettikten sonra, Kürt halkı arasında büyük beklenti ve umutlar vardı. Nihayet hükümet çatışmanın barışçı, politik bir çözümünün kaçınılmaz olduğunu kavramış gözüküyordu. Bu arada bu umut uçup gitti: Bazı kozmetik kabullerin dışında hükümet hiçbir şeye hazır değil. Böylelikle sadece Kürtler arasındaki güvenilirliğini yitirmede, aksine cesur kararlarla ülkede esaslı bir demokratik dönüşüme girme şansını da yitirdi.

Ermeni ulusal hareketi 100 yıl önce Osmanlı İmparatorluğu çerçevesi içinde halkların eşit haklı, barış içinde bir arada yaşamasını sağlayacak koşulları sağlamak için içtenlikle mücadele etti. Maalesef o zaman Türk tarafında bu amaçlar için aynı şekilde mücadele eden hiçbir politik güç yoktu. Kürt ulusal hareketi, bugün tıpkı o zamanki Ermeniler gibi aynı sorunla karşılaşmış görünmektedir: Bugüne kadar Türk toplumu içinde onunla birlikte demokratik bir dönüşümü zorlayacak kayda değer bir politik hareket görünmemektedir. Bu olmadığı sürece de, “sorunları” geçen yüzyıllar içinde çoğu kez olduğu gibi yeni kanlı

suçlarla “çözme” tehlikesi vardır.

Şimdi soru şudur: Geniş bir barış ve demokrasi hareketi oluşturmak mümkün olacak mıdır? İki mütevazı talep belki bir asgari program olarak görülebilir. Fakat bunların kabul ettirilmesi, ülkede esaslı bir demokratik dönüşümün koşulunu oluşturur. İlke olarak Kürtler, soykırımdan önce Ermenilerin de uğruna mücadele ettikleri aşağı yukarı aynı şey için mücadele ediyorlar: demokratik, çeşitli halkların hak eşitliğini tanıyan anayasa ile toplumsal ve ekonomik adalet ve kapsamlı bir bölgesel özerklik yönetimi.

Kaynak: Aşiti/Barış – Avrupa Barış Meclisi’nin Gazetesi (Sayı 1 Eylül 2010)